

**แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1**
**MANAGEMENT GUIDELINE OF THE SMALL FUNDAMENTAL SCHOOL CURRICULUM
DEVELOPMENT UNDER NAKHONRACHASIMA EDUCATIONAL SERVICE OFFICE 1**

กรองทิพย์ นาควิชิต^{1*}, กิตติพงษ์ โด่งพิมาย², อิดารัตน์ สมานพันธ์³, และ วดาภรณ์ พูลพลอำนวย⁴
Krongtip Nakvichet ^{1*}, Kittipong Dongpimai², Tidarat Samanpan³, and Wadaporn Poolpholamnoey⁴

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, ²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1,

^{3,4}คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

¹Faculty of Education, Vongchavalitkul University , ²Nakhonrachasima Educational Service Office 1,

^{3,4} Faculty of Education, Nakhonrachasima Collodge

*Corresponding author's E-mail : Krongtip.nakvichet@gmail.com

Received: August 1, 2025

Reviewed: August 25, 2025

Revised: October 4, 2025

Accepted: October 7, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 2) ศึกษาแนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 78 คน และ ผู้บริหารการศึกษาให้ข้อมูลเชิงคุณภาพจำนวน 13 คน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ภาพรวม เท่ากับ 0.99 และแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตร มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 พบว่าภาพรวมมีปัญหายุ่งในระดับน้อย 2) แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก ควรดำเนินงานจริงจิ่งในลักษณะการบริหารจัดการร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทใกล้เคียงกัน โรงเรียนขนาดใหญ่กว่าเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ ประกอบด้วยการดำเนินงานร่วมกันในการวางแผนดำเนินงานอย่างรัดกุม การจัดระบบประสานงานและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง กำกับติดตามการดำเนินงานกระบวนการและผลลัพธ์การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นหลัก

คำสำคัญ: ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to 1) examine the levels of problems in developing the basic education curriculum in small schools under the Office of the Primary Educational Service Area, Nakhon Ratchasima Area 1, and 2) explore management approaches for curriculum development in these schools. The sample consisted of 78 school administrators and teachers, and 13 educational administrators. The study employed a survey research design. The research instruments included a questionnaire on problems in curriculum development, which had an overall reliability coefficient of 0.99, and an interview form on management approaches for curriculum development, with an IOC value of 1.00.

The findings revealed that 1) the overall level of problems in developing the basic education curriculum in small schools was low, and 2) effective management approaches for curriculum development should be implemented through collaborative management among groups of small schools with similar contexts. Larger schools should serve as mentors and provide support. The collaboration should emphasize careful planning, a clear coordination system with defined responsibilities, and strong leadership from administrators to actively promote curriculum development. Systematic monitoring of implementation processes and outcomes should also be conducted, with a primary focus on enhancing student quality.

Keywords: Problem of Curriculum Development, Guideline to Curriculum Management, The Small School

บทนำ

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป ดำเนินการสอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญแบบองค์รวม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล เป็นการยกระดับการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมาตรา 27 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนเหมือนกันเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการศึกษาต่อ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรระดับท้องถิ่น ที่สถานศึกษาพึงพัฒนาขึ้นจากการศึกษาและนำข้อมูลสภาพที่เป็นปัญหาหรือความต้องการในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของ

ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติมาจัดทำสาระของหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด (ศิวัณลักษณ์ มหาชัย และเอกราช โฆสิตพิณานเวช, 2565, น. 168 – 185)

อนึ่ง สถานศึกษาจะต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร หรือสร้างหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง พลิกผัน สังคมโลกเผชิญกับภาวะที่คาดไม่ถึงในทุกระดับ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษา จัดการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เท่าทันและสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (ศุภชัย ปทุมนากุล, 2565; อรรถพล สังขวาสี, 2565) อันสืบเนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยตรง คำนึงถึงความสอดคล้องกับ สภาพเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืนแบบองค์รวม นับจากปี พ.ศ. 2564 – 2573 ที่เน้นการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ ชีวภาพ และเศรษฐกิจสีเขียว ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม ในลักษณะการมีส่วนร่วมจากผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นรากฐานของการพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ที่เหมาะสม กับยุคสมัย มีเจตคติเชิงบวกในการเรียนรู้เรื่องราวที่เปลี่ยนแปลง มีทักษะชีวิตที่จำเป็นอย่างรอบด้าน เหมาะสมกับ บริบทสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการสำนึกรักสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคมไทย และสังคมโลก ที่เกื้อกูลกันและกัน โดยอาศัยหลักสูตรเป็นแม่แบบในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะ หลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาเยาวชนไทย จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคสมัยใน แต่ละบริบทของสถานศึกษา ชุมชน และผู้เรียน ที่ต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สมบูรณ์และเหมาะสม

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สมบูรณ์และเป็นสากล (นิรมล ศตวุฒิ, 2543, น. 21-23) ซึ่งสามารถ พิจารณานำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในปัจจุบันได้ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล พื้นฐาน โดยวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้เรียน สภาพสังคมทั้งปัจจุบันและแนวโน้มใน อนาคต รวมทั้งรวบรวมวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่เหมาะสมและทันสมัย 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่รวบรวมและวิเคราะห์ได้ในขั้นตอนแรก นำมาเป็นแนวคิดและกำหนดจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร ซึ่งเป็นการบอกคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะจบหลักสูตรว่าควรจะมีความรู้ ทักษะ แนวคิด รวมทั้ง เจตคติ และความสามารถที่จะทำประโยชน์ต่อสังคมว่าพึงมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง 3) การเลือกและจัดเนื้อหา และประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะต้องจัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เอื้อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เป็นข้อกำหนดในการติดตาม ความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 5) การตรวจสอบ คุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้จัดการศึกษาในสถานศึกษา เป็นขั้นตรวจสอบร่างของหลักสูตร ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น ใช้รูปแบบตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ตรวจสอบเทียบกับลักษณะหลักสูตรที่ดี ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือคณะกรรมการ หรือวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรให้ดีขึ้น ก่อนการเตรียมพร้อมที่จะนำหลักสูตรไปใช้จัดการศึกษา 6) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการ ตรวจสอบแล้ว ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา จัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่มั่นใจได้ว่าจะมี การใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสม 7) การประเมินหลักสูตร เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรทั้งหมด ประเมินหลักสูตรทั้งในภาพรวมและแยกส่วน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร และ

8) การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการนำผลที่พบข้อบกพร่อง หรืออุปสรรคจากการประเมินหลักสูตร มาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสถานศึกษา หากพบปัญหาอุปสรรคที่เป็นประเด็นใหญ่อาจจำเป็นต้องปรับโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งยังสอดคล้องในหลักการของหลักสูตรแกนกลาง 2551 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น, 2561) ที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น สู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล โดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาข้อมูล ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบหลักสูตรท้องถิ่นบริบทและความต้องการของสถานศึกษา สู่การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการกำหนด วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กำหนดโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษา มีรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดเวลาเรียน สู่การกำหนด คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การวัดผลประเมินผล รวมทั้งเกณฑ์การจบหลักสูตร แล้วนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ก่อนใช้หลักสูตรสถานศึกษา (ระดับชั้นเรียน) จัดทำโครงสร้างรายวิชา อันเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ครูได้ใช้เป็นแนวทางในการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอน ควบคู่กับสถานศึกษาดำเนินการวิจัยติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและจัดการศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวโน้มการจัดการศึกษาในสากล ในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต คือ จัดการศึกษาเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้รู้กระบวนการเรียนรู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) ภายใต้กระบวนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Corporate Management) ให้มีความสำคัญในการบริหารแบบเอกชน (Privatization) ซึ่งจะนำสู่การบรรลุเป้าหมายได้ทันการ รวมทั้งการบริหารการศึกษาโดยอาศัยหลักการตลาด (Market Oriented) มากขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น, 2561) โดยกระบวนการจัดการศึกษาจะต้องตอบสนองมาตรฐานการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในของสถานศึกษาเป็นพื้นฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทาง วิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีปัญหา หลายประการ ได้แก่ งบประมาณ จำนวนครูไม่ครบชั้น ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการศึกษา (กัญพร เอี่ยมพญา และคณะ, 2565, น. 315 - 329) ซึ่งหากมองเป็นปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สู่การกำหนดกระบวนการบริหารที่นำไปสู่การพัฒนาก็นับเป็นโอกาสของการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ พิจารณาได้จาก 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การยุบเลิก หรือควบรวมกับโรงเรียนใกล้เคียง 2) การจัดการเรียนรู้แบบละ ชั้นเรียน 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเป็น เอกเทศ 5) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบโรงเรียนเครือข่าย โดยใช้แนวทางพัฒนาคุณภาพ คือ การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และเครือข่าย สถานศึกษา รวมทั้งต้องค้นหานวัตกรรมพัฒนาการจัดการศึกษาสอดคล้องกับแต่ละบริบทของสถานศึกษา (ศุทธิศา ทดลา, 2565, น. 43 -55)

การศึกษาเบื้องต้นในการวิจัยแนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยพบว่ายังมีปัญหา คือ ขาดการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง เนื่องจากขาดความพร้อมในหลายมิติ เช่น ครูในสถานศึกษามีจำนวนน้อย ครูจำเป็นต้องปฏิบัติงานหลายภารกิจพร้อมกัน ในขณะที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปเป็นไปตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ อวสยา แสงทอง (2564, น. 83 - 100) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนจันทรวาส (ศุขประสารราษฎร์) พบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนจันทรวาส (ศุขประสารราษฎร์) ดำเนินการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การเลือกเนื้อหาสาระ การสำรวจความต้องการ การประเมินและการเลือกวิธีการประเมินผล และการกำหนดวัตถุประสงค์ 2) แนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนจันทรวาส (ศุขประสารราษฎร์) คือ 1) ด้านการสำรวจความต้องการ โดยสำรวจความต้องการจากชุมชนและผู้เรียน จัดประชุมกรรมการสถานศึกษา จัดตั้งคณะทำงานและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ 2) พัฒนาครูในการกำหนดจุดมุ่งหมายให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดย จัดอบรมครูเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3) การเลือกเนื้อหาสาระ โดยจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ผู้บริหารสนับสนุนหลักสูตรแบบบูรณาการ ครูจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน 4) การจัดเนื้อหาสาระ โดย จัดสาระการเรียนรู้สอดคล้องความสนใจของผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย 5) ด้านการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ โดย ผู้บริหารจัดครูให้เข้าสอนตรงกับสาขาวิชาที่ครูชำนาญ และจัดอบรมครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดให้มีสื่อการจัดการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการ ครูพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม 7) ด้านการประเมินผลและวิธีการประเมินผล โดยจัดอบรมครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล จัดประชุมคณะครู โดยเน้นย้ำการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จัดตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลผู้เรียนและประเมินผลการใช้หลักสูตร แล้วนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตร สรุพล พุฒคำ (2564, น. 243 - 259) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลพบุรี สระบุรี และสิงห์บุรี พบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา คือ หลักสูตรของสถานศึกษาพัฒนามาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกัน ปรับเนื้อหาหลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้ แต่ละกลุ่มสาระชี้แนะวิธีการจัดการเรียนรู้แก่ครู คณะกรรมการสถานศึกษากำกับติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกสิ้นปีการศึกษา ในปีเดียวกัน กษมา ชนะวงศ์ (2564, น. 85 - 117) ได้วิจัยรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด พบว่า มี 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ปัจจัยการบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอน และขอบข่ายงานบริหารและจัดการหลักสูตร 2) กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ (1) การศึกษาบริบทของสถานศึกษาและกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตร (2) การวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร (3) การนำหลักสูตรไปใช้ (4) การนิเทศ

การใช้หลักสูตร (5) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 3) ผลลัพธ์ คือ นักเรียนมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ คิดเป็น ทำเป็น อยู่เป็น สำหรับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สุรัตน์ ยอดบุรี และนิคม นาคอ้าย (2565, น. 289 - 303) ได้วิจัยปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก และ แนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ควรดำเนินการโดย ผู้บริหารใช้กระบวนการคุณภาพ PDCA เน้น การกำกับดูแลการพัฒนาหลักสูตร สร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะครูในการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์ผลการ ดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา นำผลมาปรับปรุงการดำเนินงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะให้เท่าทันการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล (มาลัย วงษ์ฤทัยวัฒนา, 2562, น. 22 - 30) ที่เอื้อโอกาสให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยพัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย พัฒนาครูและบุคลากรและครูให้มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนี้ที่ประสิทธิภาพสูง และมีการ นิเทศกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประสิทธิผล

จะเห็นได้ว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน (อมลภา ปิ่นทอง, 2566, น. 309 - 318) ยังมีโอกาสในการพัฒนา ควรมีการศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็กในแต่ละบริบท และศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีหลากหลาย แนวทาง โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ซึ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาในเมืองนครราชสีมา มีความเจริญ มีปัจจัยเอื้อในการ จัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งอาจแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็กทั่วไป งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ ศึกษาโดยยึดหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ศึกษาแนวทางบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักหน้าที่ทางการบริหาร (Functional Administration) ที่อาศัยกระบวนการบริหารจัดการ อธิบายบูรณาการกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม ควรประกอบด้วย การวางแผน ดำเนินงาน (Planning) การจัดระบบประสานงานในสถานศึกษาและกำหนดผู้รับผิดชอบ (Organizing) การใช้ ภาวะผู้นำในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Leading) และ การกำกับติดตามทุกขั้นตอนใน กระบวนการและผลผลิตในการพัฒนาหลักสูตร (Controlling and Monitoring) สถานศึกษาที่ต้องดำเนินการ ควบคุม สอดคล้อง สนับสนุนกันและกันไปในการบริหารทุกมิติ ทั้งทรัพยากรบุคคล (Human Resource) งบประมาณ (Financial Resource) และอาคารสถานที่ (Physical Resource) หรือที่ตั้งหน่วยงาน และข้อมูล/ สารสนเทศ (Information resource) ทุกช่วงเวลา เป็นพื้นฐานของการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ (LibreTexts Business, 2023) โดยบูรณาการกับกระบวนการพื้นฐานในการบริหารจัดการ (Rice University, 2019) ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องชี้แนะ สนับสนุน มอบหมายงานที่สำคัญให้แก่ครูซึ่งมีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน ประมวลสู่แนวทางบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมภายใต้นโยบาย แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งส่งเสริม

ความเข้มแข็งแก่โรงเรียนขนาดเล็กในทุกส่วนงาน อาศัยการสนับสนุนจากกลุ่มโรงเรียน และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อลดภาระและมุ่งพัฒนานักเรียนเป็นหลัก ยึดหยุ่นวิธีการตามบริบท ซึ่งยังสามารถประยุกต์สู่การปฏิบัติในปัจจุบันได้ตามสภาพจริง (OBEC TV Channel, 2566)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

ประชากร คือ ผู้บริหาร และครู ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จาก 63 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1, 2566, น. 8)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครู ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ด้วยวิธีคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 42 - 43) คิดเป็น 51 โรงเรียน รวม 102 คน เก็บข้อมูลได้ 78 คน คิดเป็น ร้อยละ 76.50 ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กที่เหมาะสม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหาร อย่างน้อย 3 ปี แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 คน รวม 13 คน เก็บข้อมูลได้จากผู้บริหารจำนวน 9 คน และผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาของการวิจัยครอบคลุม 2 ประเด็นสำคัญ คือ

- 1) การศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลและหลักการพื้นฐาน รวบรวมวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่เหมาะสมและทันสมัย 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

5) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้จัดการศึกษา 6) การนำหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปใช้จัดการเรียนการสอน 7) การประเมินหลักสูตร 8) การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

2) การศึกษาแนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วย การวางแผนดำเนินงาน (Planning) การจัดระบบประสานงานในสถานศึกษาและกำหนดผู้รับผิดชอบ (Organizing) การใช้ภาวะผู้นำในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Leading) และการกำกับติดตามทุกขั้นตอนในกระบวนการและผลผลิตในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา (Controlling and Monitoring) ที่ต้องดำเนินการควบคู่ สอดคล้อง สนับสนุนกันและกัน ไปในการบริหารทุกมิติ ทั้งทรัพยากรบุคคล (Human Resource) งบประมาณ (Financial Resource) และอาคารสถานที่ (Physical Resource) หรือที่ตั้งหน่วยงาน และข้อมูล/สารสนเทศ (Information resource)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ประยุกต์จาก อวีสยา แสงทอง (2564) และ นิรมล ศตวุฒิ (2543) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งยอมรับได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 70 - 71) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาพรวม เท่ากับ 0.99 ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงรายละเอียดของเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนชุดเดียวกัน มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1 ทุกรายการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับของปัญหาดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

2) วิเคราะห์แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ สรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ปัญหาดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 มีผลการวิจัย ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก		ค่าเฉลี่ย และแปลผล		
		M	SD	แปลผล
1. การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน				
1.1	การวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้	2.46	0.90	น้อย
1.2	การวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	2.22	1.08	น้อย
1.3	การวิเคราะห์สภาพสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคต	2.55	1.24	ปาน กลาง
1.4	การวิเคราะห์แนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคตที่เหมาะสมกับ สถานศึกษา	2.55	1.08	ปาน กลาง
1.5	การวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่เหมาะสมและทันสมัยอย่างจริงจัง	2.41	1.16	น้อย
1.6	การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	2.12	1.03	น้อย
	รวม	2.39	1.13	น้อย
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร				
2.1	การเลือกใช้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	2.00	1.05	น้อย
2.2	การกำหนดแนวคิดและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ในการ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และคุณลักษณะให้สอดคล้องหลักสูตร แกนกลางฯ ที่ทันสมัย	2.14	1.10	น้อย
2.3	การกำหนดแนวคิดและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในการพัฒนาผู้เรียนให้มี ทักษะ หรือสมรรถนะต่าง ๆ สอดคล้องหลักสูตรแกนกลางฯ ที่ทันสมัย	2.10	1.00	น้อย
2.4	การกำหนดคุณลักษณะด้านเจตคติของผู้เรียนในการทำประโยชน์ต่อ สังคมที่ทันสมัย	2.18	1.07	น้อย
	รวม	2.14	1.02	น้อย
3. การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้				
3.1	การศึกษาและวิเคราะห์เพื่อจัดเนื้อหาในกลุ่มสาระต่าง ๆ สำหรับนักเรียน ตามสภาพจริงของบริบทสถานศึกษา	2.06	1.01	น้อย
3.2	การเลือกและจัดเนื้อหาสาระ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเอื้อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	2.30	1.05	น้อย
3.3	การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร และเอื้อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	2.23	1.01	น้อย

ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก		ค่าเฉลี่ย และแปลผล		
		M	SD	แปลผล
3.4	การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน	2.26	1.07	น้อย
3.5	การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต	2.19	0.99	น้อย
3.6	การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สังคม และเทคโนโลยี	2.25	1.11	น้อย
3.7	การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความต้องการของสังคมและชุมชน	2.31	1.01	น้อย
	รวม	2.23	1.03	น้อย
4. การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน				
4.1	องค์ความรู้ในการวางแผน และกำหนดวิธีการในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน	2.21	1.03	น้อย
4.2	ประสบการณ์ในการกำหนดวิธีการในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน	2.21	0.98	น้อย
4.3	ความตระหนักในความสำคัญของการกำหนดวิธีการในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน	2.17	1.01	น้อย
4.4	การติดตามความก้าวหน้าด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา	2.10	0.93	น้อย
4.5	การติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนอย่างจริงจังเพื่อเทียบกับคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา	2.03	0.89	น้อย
4.6	การติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านสมรรถนะต่าง ๆ ของผู้เรียนอย่างจริงจังเพื่อเทียบกับคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา	2.15	0.95	น้อย
4.7	การประมวลผลการใช้หลักสูตรในปีการศึกษาก่อนหน้า เพื่อนำข้อสรุปมาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาผู้เรียน	2.22	1.06	น้อย
	รวม	2.16	0.98	น้อย
5. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและปรับแก้ก่อนนำไปใช้				
5.1	ความจริงจังในการตรวจสอบคุณภาพ(ร่าง)หลักสูตรสถานศึกษา เทียบกับลักษณะหลักสูตรที่ดี โดยผู้บริหาร และครู ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้	2.14	1.05	น้อย
5.2	ความตระหนักในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาก่อนนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้	2.14	1.05	น้อย

ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก		ค่าเฉลี่ย และแปลผล		
		M	SD	แปลผล
5.3	การตรวจสอบคุณภาพ (ร่าง) หลักสูตรสถานศึกษา เทียบกับลักษณะหลักสูตรที่ดี โดยคณะกรรมการสถานศึกษา ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้	2.15	1.15	น้อย
5.4	การตรวจสอบคุณภาพ(ร่าง)หลักสูตรสถานศึกษา เทียบกับลักษณะหลักสูตรที่ดี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้	2.21	1.09	น้อย
5.5	การประมวลผลข้อเสนอแนะในการปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาให้ดีขึ้น เพื่อให้พร้อมที่จะนำหลักสูตรไปใช้	2.19	1.09	น้อย
5.6	การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา ให้ดีขึ้น ตามข้อเสนอแนะ ก่อนเตรียมพร้อมที่จะนำหลักสูตรไปใช้	2.05	1.04	น้อย
5.7	การเตรียมความพร้อมที่จะนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้จัดการเรียนรู้แต่ ละภาคเรียน ให้เกิดประสิทธิผล	2.08	1.04	น้อย
	รวม	2.14	1.05	น้อย
6. การนำหลักสูตรไปใช้				
6.1	การนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม	1.94	0.94	น้อย
6.2	การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	2.00	0.92	น้อย
6.3	การจัดครูผู้สอนที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา	2.44	1.25	น้อย
6.4	ความจริงจังในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	2.26	1.09	น้อย
	รวม	2.13	1.07	น้อย
7. การประเมินหลักสูตร				
7.1	ความตระหนักในการประเมินปัจจัยนำเข้าได้แก่ ปรัชญาการศึกษาในยุคปัจจุบัน ครู นักเรียน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ใน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	2.33	1.00	น้อย
7.2	การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ	2.18	1.00	น้อย
7.3	การนำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตรใน ทุกปีการศึกษา	2.10	0.94	น้อย

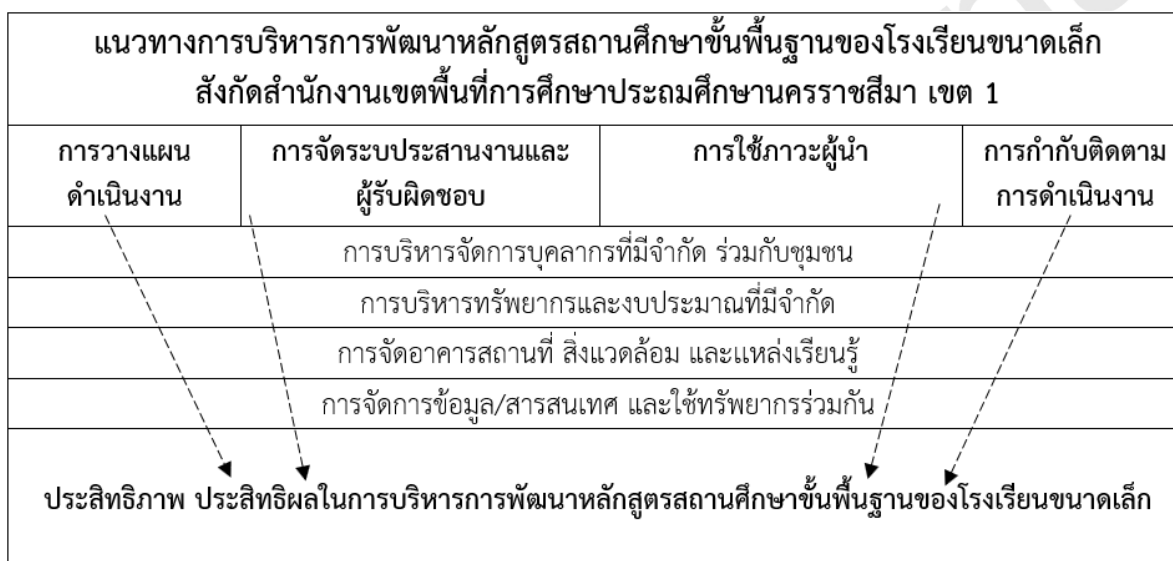
ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก		ค่าเฉลี่ย และแปลผล		
		M	SD	แปลผล
7.4	การพัฒนาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	2.05	0.92	น้อย
7.5	การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนระหว่างการดำเนินงานหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน	2.06	0.99	น้อย
7.6	การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมเมื่อสิ้นภาคเรียน และสิ้นปีการศึกษา	2.00	0.92	น้อย
	รวม	2.12	0.95	น้อย
8. การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร				
8.1	ความจริงจังในการกำหนดนโยบายเพื่อการศึกษาวิจัยสู่การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร	2.28	1.04	น้อย
8.2	ความยากลำบากในการปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	2.17	1.10	น้อย
8.3	การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นประเด็นสำคัญ	2.24	1.07	น้อย
8.4	การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	2.17	1.10	น้อย
8.5	การนำข้อบกพร่องที่พบจากการใช้หลักสูตรและประเมินหลักสูตรสถานศึกษามาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร	2.18	1.02	น้อย
	รวม	2.21	1.06	น้อย
	ภาพรวม	2.18	1.04	น้อย

จากตาราง 1 ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($M = 2.18, SD = 1.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านล้วนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ 1) การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลและหลักการพื้นฐาน รวบรวมวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่เหมาะสมและทันสมัย 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 5) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้จัดการศึกษา 6) การนำหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปใช้จัดการเรียนการสอน 7) การประเมินหลักสูตร 8) การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ($M = 2.3, SD = 1.13; M = 2.14, SD = 1.02; M = 2.23, SD = 1.03; M = 2.16, SD = 0.98; M = 2.14, SD = 1.05; M = 2.13, SD = 1.07; M = 2.12, SD = 0.95; M = 2.18, SD = 1.06$)

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้งภาพรวมและรายด้าน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งภาพรวมและรายด้าน มีค่ามากกว่า 1 แสดงถึงการกระจายของข้อมูล จึงพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการตอบแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มเติม พบว่า มีข้อคำถาม ที่ตอบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด มีค่าระหว่าง ร้อยละ 29.00 – 48.8 และมีข้อคำถาม ที่ตอบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าระหว่าง ร้อยละ 7.7 -21.8

2. แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ในภาพรวม คือ การดำเนินงานจริงจังในลักษณะการบริหารจัดการร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทใกล้เคียงกัน โรงเรียนขนาดใหญ่กว่าเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นหลัก ประกอบด้วย การดำเนินงานต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

จากภาพประกอบ 1 แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 อธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

2.1 การวางแผนดำเนินงาน ควรดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน โดยศึกษาบริบท ความต้องการของทุกฝ่าย อาศัยภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกในการพัฒนารอบด้าน สู่การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบนโยบายของส่วนกลาง กำหนดจุดหมายมุ่งสร้างจุดเด่นและผลลัพธ์ที่แตกต่างจากเดิมในแต่ละปีการศึกษา กำหนดภารกิจ มาตรฐานการเรียนรู้ จัดลำดับขั้นตอนการทำงาน การใช้ทรัพยากรและงบประมาณที่มีจำกัด จัดหางบประมาณเพิ่มเติม โดยกำหนดบุคคลที่ร่วมรับผิดชอบ การจัดหาอาคารสถานที่ การจัดการข้อมูล/สารสนเทศ ระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินการ เพื่อให้สามารถปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ มีการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล สู่เป้าหมายการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเต็มศักยภาพ

2.2 การจัดระบบประสานงานและผู้รับผิดชอบ สามารถดำเนินงานตามหลักการของหน่วยงาน ส่วนกลางในระดับเขตพื้นที่เอื้อต่อการวางแผนและสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กทำงานร่วมกันอยู่แล้ว สถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่งตั้งหัวหน้างานให้ครบทั้ง 4 ฝ่าย โดยหัวหน้างานฝ่ายวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษาต้องร่วมทำความเข้าใจขอบเขตและวิธีการดำเนินงาน พิจารณากำหนดผู้รับผิดชอบ ประสานทรัพยากร วัสดุและสิ่งแวดล้อม การใช้ข้อมูล/สารสนเทศ ให้เหมาะสมกับ ความสามารถและความถนัดของคณะครูที่ร่วมเป็นทีมวิชาการ เชิญชุมชนเข้ามีส่วนร่วม โดยประสานงาน ร่วมกับ กลุ่มโรงเรียน หรือ โรงเรียนขนาดเล็กด้วยกัน เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการขอความร่วมมือจาก โรงเรียนขนาดใหญ่ใกล้เคียงและชุมชน

2.3 การใช้ภาวะผู้นำในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดย ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำเป็นต้องแสดงความเป็นผู้นำทุกด้านโดยเฉพาะด้านวิชาการ เป็นนักประสานในการพัฒนาหลักสูตร นำการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษา สร้างทีมครู สร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน สื่อสารแบบสร้างสรรค์ ส่งเสริม สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู สร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างการพัฒนา ทักษะและความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของ สถานศึกษา และสร้างจุดเด่นโรงเรียน พัฒนาครูทุกคนในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ การใช้ เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการใช้แหล่งเรียนรู้ จึงจะบริหารจัดการการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้

2.4 การกำกับติดตามการดำเนินงาน ควรดำเนินงาน โดยติดตามกระบวนการและผลลัพธ์การพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรที่มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลาง กำกับติดตาม กระบวนการและผลการใช้หลักสูตร เพื่อหาจุดบกพร่อง ที่จะพัฒนาเพิ่มเติม วิเคราะห์ตลอดกระบวนการแบบมีส่วนร่วมในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ ระดับเขต พื้นที่การศึกษา อาศัยการจัดภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชนและชุมชนในการบริหารจัดการรอบด้าน รับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนและผู้ปกครอง ร่วมกันวิเคราะห์ตรวจสอบประเมินผลระหว่างใช้หลักสูตร สถานศึกษา กำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนสำหรับการประเมินความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของทั้งนักเรียนและการ พัฒนาหลักสูตร ร่วมกันวิเคราะห์ผลกระทบของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จัดประชุมประเมินผลเป็นระยะ ระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลา เช่น ทุกเดือน หรือทุกภาคเรียน เพื่อหารือเกี่ยวกับความก้าวหน้าและปัญหาที่เกิดขึ้น ใช้เครื่องมือในการกำกับติดตามความก้าวหน้า เช่น แผนภูมิและกราฟ เพื่อแสดงข้อมูลทั้งความก้าวหน้าของนักเรียน และประสิทธิภาพของหลักสูตรอย่างรอบด้าน ร่วมกันแก้ไขปัญหาทันต่วงที่ตลอดช่วงก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินงาน แล้วเผยแพร่ให้ทุกคนในทีมได้รับ ทราบ เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา สร้างระบบการให้ข้อเสนอแนะที่เปิดกว้างให้กับครูและนักเรียน เพื่อให้ สามารถเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยเกณฑ์การประเมินของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 มีผลการวิจัยที่พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาทางด้าน คือ 1) การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 5) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและปรับแก้ก่อนนำไปใช้ 6) การนำหลักสูตรไปใช้ 7) การประเมินหลักสูตร 8) การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ล้วนอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมานาน ย้ายมาจากโรงเรียนในพื้นที่ส่วนนอกเข้ามาอยู่ในเขตเมืองนครราชสีมา ประกอบกับมีการจัดกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กในการจัดการศึกษาร่วมกันในทุกภารกิจ เพื่อดำเนินงานบรรลุตามนโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มอบให้โรงเรียนจัดทำนวัตกรรมทางการศึกษา อันรวมถึงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งแก่โรงเรียนขนาดเล็กในทุกส่วนงาน ทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุรัตน์ ยอดบุรี และนิคม นาคอ้าย (2565, น. 289 - 303) ที่ได้วิจัยปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 พบว่า ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พัทธมน สระแก้ว และคณะ (2560, น. 1540 - 1548) ที่ได้วิจัยปัญหาและแนวทางแก้ปัญหการบริหารวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 พบว่า ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก หลักสูตรสถานศึกษากับหลักสูตรแกนกลางไม่เชื่อมโยงกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเป็นการศึกษาในต่างบริบทกัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก รายงานและรายชื่อ พบว่า มีข้อคำถาม ที่ตอบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด มีค่าระหว่างร้อยละ 29 - 48.8 และมีข้อคำถามที่ตอบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าระหว่าง ร้อยละ 7.7 - 21.8 เป็นการบ่งชี้การกระจายของข้อมูล อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีบริบทที่เอื้อต่อการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรที่แตกต่างกัน อีกทั้งอาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการโอนย้ายบ่อย การย้ายเข้าปฏิบัติงานในเขตเมืองเป็นช่องทางของการเติบโตในตำแหน่งงาน ทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนไม่ต่อเนื่อง แม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ก็ยังปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่วนหนึ่งอยู่ในระดับปานกลางมาก และมากที่สุด ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับ สุรัตน์ ยอดบุรี และนิคม นาคอ้าย (2565, น. 289 - 303) ที่ได้วิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก และที่ ภัฏพร เอี่ยมพญา และคณะ (2565, น. 315 - 329) สรุปว่าโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีปัญหามากหลายประการ ได้แก่ งบประมาณ จำนวนครูไม่ครบชั้น ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการมี

ส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แสดงว่า การดำเนินนิเทศงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนหนึ่ง ยังควรได้รับการพัฒนาตามการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ในภาพรวม คือ การดำเนินงานจริงจังใน ลักษณะการบริหารจัดการร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทใกล้เคียงกัน โรงเรียนขนาดใหญ่กว่าเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นหลัก เป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดเล็ก ที่ควรส่งเสริมความเข้มแข็งแก่โรงเรียนขนาดเล็กในทุกส่วนงาน อาศัยการสนับสนุนจาก กลุ่มโรงเรียน และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อลดภาระและมุ่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นหลัก ยึดหยุ่นวิธีการตาม บริบท ดังที่ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI : Thailand Development Research Institute, 2558, pp 7 – 11 อ้างถึงใน กัญพร เอี่ยมพญา และคณะ, 2565 น. 315 - 329) เสนอแนวทางแก้ไข ปัญหา โรงเรียนขนาดเล็ก โดยการรวมกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษา ใช้ทรัพยากรร่วมกัน จัดให้มีโรงเรียนพี่เลี้ยง และจัดสรร แบ่งงานกันทำ และที่ อมลภา ปิ่นทอง (2566, น. 309 – 318) ได้วิจัย แนวทางบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เสนอแนวทางบริหารวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กว่า ให้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องความต้องการ ของชุมชนและท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาแนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ด้านต่าง ๆ อภิปรายได้ดังนี้

2.1 การวางแผนดำเนินงาน ควรดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ การศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน โดยศึกษาบริบท ความต้องการของทุกฝ่าย อาศัยภาคีเครือข่ายทั้ง ภายในและภายนอกในการพัฒนารอบด้าน สู่การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ กรอบนโยบายของส่วนกลาง กำหนดจุดหมายมุ่งสร้างจุดเด่นและผลลัพธ์ที่แตกต่างจากเดิมในแต่ละปี การศึกษา กำหนดภารกิจ มาตรฐานการเรียนรู้ จัดลำดับขั้นตอนการทำงาน การใช้ทรัพยากรและงบประมาณ ที่มีจำกัด จัดหางบประมาณเพิ่มเติม โดยกำหนดบุคคลที่ร่วมรับผิดชอบ การจัดอาคารสถานที่ การจัดการ ข้อมูล/สารสนเทศ ระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินการ เพื่อให้สามารถปรับปรุงหลักสูตรได้อย่าง ต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ มีการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล สู่เป้าหมายการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับที่ สุรินทร์ มั่นประสงค์ เสนอไว้ (OBEC Channel, 7 ธันวาคม 2566) รวมทั้ง สุรัตน์ ยอดบุรี และนิคม นาคอ้าย (2565, น. 289 - 303) ที่ได้วิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการ บริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ควรดำเนินการโดย ผู้บริหารใช้กระบวนการวางแผนบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา โดย วิเคราะห์ผลการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา เตรียมการ สร้างความตระหนักแก่ครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 การจัดระบบประสานงานและผู้รับผิดชอบ สามารถดำเนินงานตามหลักการของหน่วยงาน ส่วนกลางในระดับเขตพื้นที่เอื้อต่อการวางแผนและสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กทำงานร่วมกันอยู่แล้ว สถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่งตั้งหัวหน้างานให้ครบทั้ง 4 ฝ่าย โดย

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษาต้องร่วมทำความเข้าใจขอบเขตและวิธีการดำเนินงาน พิจารณากำหนดผู้รับผิดชอบ ประสานทรัพยากร วัสดุและสิ่งแวดล้อม การใช้ข้อมูล/สารสนเทศ ให้เหมาะสมกับ ความสามารถและความถนัดของคณะครูที่ร่วมเป็นทีมวิชาการ เชิญชุมชนเข้ามีส่วนร่วม โดยประสานงาน ร่วมกับ กลุ่มโรงเรียน หรือ โรงเรียนขนาดเล็กด้วยกัน เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการขอความร่วมมือจาก โรงเรียนขนาดใหญ่ใกล้เคียงและชุมชน ดังที่ สุรัตน์ ยอดบุรี และนิคม นาคอ้าย (2565, น. 289 - 303) ที่ได้ วิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ควรดำเนินการโดย ผู้บริหาร สร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะครูในการพัฒนาหลักสูตร และที่ มาลัย วงษ์ฤทัยวัฒนา (2562, น. 22 - 30) เสนอแนวทางบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ว่าควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ ทันสมัย พัฒนาคูและบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัด การศึกษาสู่การทำงานร่วมกันเป็นทีม

2.3 การใช้ภาวะผู้นำในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดย ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำเป็นต้องแสดงความเป็นผู้นำทุกด้านโดยเฉพาะด้านวิชาการ เป็นนักประสานในการพัฒนาหลักสูตร นำการ ใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษา สร้างทีมครู สร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน สื่อสารแบบสร้างสรรค์ ส่งเสริม สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู สร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างการพัฒนา ทักษะและความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับบริบทของ สถานศึกษา และสร้างจุดเด่นโรงเรียน พัฒนาคูทุกคนในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ การใช้ เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการใช้แหล่งเรียนรู้ จึงจะบริหารจัดการการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ ดังที่ สัจจะพร วิริยะจรรยา และคณะ (2559, น. 241 - 252) ได้วิจัยการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครราชสีมา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีความสำคัญ ในการ พัฒนาหลักสูตร บริหารจัดการหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

2.4 การกำกับติดตามการดำเนินงาน ควรดำเนินงาน โดย ติดตามกระบวนการและผลลัพธ์การพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรที่มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ภายใต้อำนาจของหลักสูตรแกนกลาง กำกับติดตาม กระบวนการและผลการใช้หลักสูตร เพื่อหาจุดบกพร่อง ที่จะพัฒนาเพิ่มเติม วิเคราะห์ตลอดกระบวนการแบบมีส่วนร่วมในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ ระดับเขต พื้นที่การศึกษา อาศัยการจัดภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชนและชุมชนในการบริหารจัดการรอบด้าน รับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนและผู้ปกครอง ร่วมกันวิเคราะห์ตรวจสอบประเมินผลระหว่างใช้หลักสูตร สถานศึกษา กำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนสำหรับการประเมินความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของทั้งนักเรียนและการ พัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์ผลกระทบของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นร่วมกัน จัดประชุมประเมินผลเป็นระยะ ระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลา เช่น ทุกเดือน หรือทุกภาคเรียน เพื่อหารือเกี่ยวกับความก้าวหน้าและปัญหาที่เกิดขึ้น ใช้เครื่องมือในการกำกับติดตามความก้าวหน้า เช่น แผนภูมิและกราฟ เพื่อแสดงข้อมูลทั้งความก้าวหน้าของนักเรียน และประสิทธิภาพของหลักสูตรอย่างรอบด้าน ร่วมกันแก้ไขปัญหาทันทีที่พบเจอที่ตลอดช่วง ทั้งก่อน ระหว่างและหลังดำเนินงาน แล้วเผยแพร่ให้ทุกคนในทีมงาน

ได้รับทราบ เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา สร้างระบบการให้ข้อเสนอแนะที่เปิดกว้างให้กับครูและนักเรียน เพื่อให้สามารถเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยเกณฑ์การประเมินของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สอดคล้องกับ สุรัตน์ ยอดบุรี และนิคม นาคอ้าย (2565, น. 289 - 303) ที่ได้วิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ควรดำเนินการโดย ผู้บริหารเน้นการกำกับดูแลและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และที่ มาลัย วงษ์ฤทัยวัฒนา (2562, น. 22 - 30) เสนอแนวทางบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ว่าควรมีการนิเทศกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

(1) จากผลการวิจัยที่พบว่าบางสถานศึกษายังมีปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรกำกับดูแลการส่งมอบงานจากผู้บริหาร ชุดเดิมแก่ผู้บริหารชุดใหม่ หรือ สนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีผู้บริหารย้ายมาใหม่ให้เพิ่มความจริงจังในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียน หรือขอข้อเสนอแนะจากผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า

(2) จากผลการวิจัยที่พบว่าแนวทางการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนขนาดเล็ก ควรดำเนินงานตามนโยบายที่มีอยู่แล้ว ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรกำกับและ ติดตามดูแลในทุกขั้นตอนกระบวนการบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

(1) ควรวิจัยประสิทธิผลการดำเนินบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ขนาดเล็กรายโรงเรียน หรือรายกลุ่มโรงเรียน

(2) ควรวิจัยประสิทธิผลของการพัฒนานักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กรายโรงเรียน ทุกปีการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กษมา ชนะวงศ์. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะในศตวรรษ ที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. <http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/4055>.
- กัญพร เอี่ยมพญา, นิวัตต์ น้อยมณี, พรทิพย์ อ้นเกษม, อภิชาติ อนุกุลเวช และดาวประกาย ระโส. (2565). โรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ .วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 23(1), 315 – 329.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2543). การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development). ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. สุวีริยาสาส์น.

- พัชฌณ สระแก้ว, ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ และ สุรัชย์ ปิยานุกูล. (2560). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32. ใน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติ 2560 (น. 1540 – 1548).
- มาลัย วงษ์ฤทัยวัฒนา. (2562). แนวทางบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 24(1), 22 – 30.
- ศิวะลักษณ์ มหาชัย และเอกราช โฆจิตพิมานเวช. (2565). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5(2), 168 – 185. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/1905>
- ศุติศา ทดลา. (2565). โรงเรียนขนาดเล็ก: ปัญหาหรือโอกาสของการจัดการศึกษา. ครุศาสตร์สาร, 17(2), 43 -55.
- ศุภชัย ปทุมนากุล. (2565). การพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืน (บรรยายพิเศษ). การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 10 และระดับนานาชาติครั้งที่ 8 (NEUNIC 2022). วันอาทิตย์ที่ 28 พฤษภาคม 2566. ณ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านระบบ Metaverse Online.
- สัจจะพร วิริยะจรรยา, สรรณี ดีปุ และสมเกียรติ ทานอก. (2559) การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(1), 241 – 252.
- สุรพล พุ่มคำ. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดลพบุรี สระบุรี และสิงห์บุรี. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 7(1), 243 – 259.
- สุรัตน์ ยอดบุรี และนิคม นาคอ้าย (2565) การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 1. Journal of Roi Keansarn Academi. 7(1), 289 – 303.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1. (2566). สารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2566 เอกสารลำดับที่ 7/2566. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.). (ม.ป.ป.). โมเดลเศรษฐกิจบีจีจี. สอวช. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2567 จาก <https://www.nxpo.or.th/th/bcg-economy/>

อมลภา ปิ่นทอง. (2566). แนวทางบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 24(1), 309 – 318.

อรรถพล สังขวาสี. (3 พฤศจิกายน 2565). ปลัด ศธ.ชี้เข้ายุค BANI WORLD รวมความปั่นป่วนไว้มรดก

กระเทยการศึกษาโดยตรง มอบนโยบายรับมือ อุดเรียนรู้ถดถอย. ไทยโพสต์.

<https://www.thaipost.net/education-news/255668/>

อวิสยา แสงทอง. (2564). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนจันทรวาส (ศุขประสารราษฎร์)

[การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University.

<http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3876>

LibreTexts Business. (2023). **Principles of management.**

https://biz.libretexts.org/Bookshelves/Management/Principles_of_Management

OBEC Channel. (7 ธันวาคม 2566). แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 60 คน)

[วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-x0S6OjmAd0>

Rice University. (2019). **Principles of management.** openstax.

<https://openstax.org/details/books/principles-management>

